Украјински и црногорски црквени расколи као геополитички инструмент

Реферат архиепископа владикавкаског и аланског Леонида, заменика председавајућег Одељења за спољне црквене послове Московске патријаршије, на округлом столу „Улога цивилног друштва у обезбеђивању стабилности у црноморском и балканском региону“ одржаном 1. марта 2021. године.

Захваљујем се организаторима округлог стола на позиву да учествујем на овом форуму, који је окупио руске парламентарце, дипломате, научнике и јавне личности, посвећеном улози цивилног друштва и јавне дипломатије у Русији и земљама Црноморског региона и Балкана у обезбеђивању мира и стабилности у региону. Ова тема је данас веома актуелна, с обзиром на историјску заједницу народа бившег Совјетског Савеза и Балканског полуострва.

На територији земаља Црноморског региона и Балкана постоје епархије седам од петнаест Помесних православних цркава: Цариградска, Руска, Грузијска, Српска, Румунска, Бугарска и Албанска. Моје лично познанство са Балканом започело је 1998. године, када сам, као сарадник Синодалног одељења за сарадњу са оружаним снагама и органима за очување реда, био на службеном путу у оквиру Посебне ваздухопловне бригаде ограниченог контингента руских мировних снага у Босни и Херцеговини. Добро се сећам да су православни становници региона били изложени угњетавању и насиљу, да су цркве и манастири уништавани, а међунационални и међурелигијски сукоби продубљивани.

Од тада је прошло више од 20 година, али у овом региону нема више мира. Геноцид над српским становништвом на Косову, проглашење независности покрајине и њено признавање од стране низа западних земаља само су продубили цивилизацијски раскол, који се наставља и данас. Дакле, власти друге државе, Црне Горе, која је настала након распада Југославије, донедавно су упорно покушавале да дискриминишу права најбројније групе верника своје земље, верних чада Српске православне Цркве. Влада Црне Горе је 2019. године усвојила нацрт закона „О слободи вероисповести“, према којем је огромна већина верских објеката који припадају Српској цркви у Црној Гори морала бити државна. Циљ овог закона био је да ослаби Српску православну цркву на територији Црне Горе и подржи расколничку структуру - „Црногорску православну цркву“, крајње малобројну, али да је притом позиционира као једину „цркву“ црногорског народа.

Садашње власти Црне Горе не крију чињеницу да су активне присталице европских интеграција и изолације од Србије, те стога настоје да дискредитују заједничко историјско, духовно и културно наслеђе српског и црногорског народа. У темељ наслеђа уграђена је припадност већине верника обе земље јединственој Српској цркви. Због тога политичари теже да максимално ослабе утицај Српске цркве на територији Црне Горе и да у будућности, вероватно, Цариградска патријаршија призна њихове „џепне“ црквене структуре. Руководство земље покренуло је медијски рат против црногорско-приморске митрополије Српске православне цркве, чије су вернике оптуживали за „српски шовинизам“ и да се противе независности црногорске државе.

Православни верници у Црној Гори нису остали неми гледаоци црквеног раскола који су

наметнуле власти. Протести су захватили читаву земљу. Хиљаде људи, упркос ограничењима уведеним након избијања пандемије, изашло је на улицу говорећи да не дају своје светиње. Архијереји Српске православне цркве у Црној Гори, укључујући и незаборавног митрополита црногорско-приморског Амфилохија, борили су се за укидање овог дискриминишућег закона. Патријарх московски и целе Русије Кирил и Свети синод Руске православне цркве, као и предстојатељи и архијереји Јерусалимске, Румунске, Пољске цркве, као и Цркве чешких земаља и Словачке више пута су се залагали за канонско јединство Српске цркве.

Коначно, у јануару 2021. године, председник Црне Горе Мило Ђукановић био је принуђен да потпише допуне закона усвојене од стране парламента, а које се односе на закон о слободи вероисповести, укидајући одредбе акта који дискриминише Српску православну цркву. За допуне скандалозног закона два пута је гласао нови парламент, у којем се, први пут након тридесет година, пропредседничка партија нашла у опозицији. Тврдоглави и кратковиди став црногорског председника, који је инсистирао на увођењу овог закона, довео је до његовог пораза и партије коју предводи. Народ не прашта напад на светиње. Господин Ђукановић није послушао глас архијереја Српске православне цркве, оних који су га упозоравали шта ће се догодити. А сада се његова партија нашла у опозицији. Победила је она политичка партија, која је од самог почетка позивала на укидање дискриминишућих клаузула закона, које су сада одбачене.

Овај догађај представља велику победу како за Српску православну цркву, тако и за цело канонско православље. Мило Ђукановић је желео да у Црној Гори понови оно што се догодило у Украјини за време председника Петра Порошенка. Успео је само у смислу да се његова политичка каријера завршила на исти начин као и каријера господина Порошенка. Али је канонска Црква остала непоколебљива.

Ако говоримо о аутокефалности „Православне цркве Украјине“ проглашене 2018. године еклатантним кршењем црквених канона, онда је то од старта политички пројекат с циљем да се ослаби Руска православна црква, да се распарча светско Православље и даља подела народа Русије и Украјине. У овом пројекту директну и водећу улогу преузео је цариградски патријарх Вартоломеј, који се ослањао и наставља да се ослања на структуре америчке државне власти. О томе су јавно сведочили амбасадори Сједињених Америчких Држава, посебно Грчке и Украјине, и друга лица, међу којима је Сем Браунбек, амерички амбасадор за верске слободе. У својим званичним изјавама о томе је говорио и амерички државни секретар Мајк Помпео. Стога, ако ово посматрамо као чисто црквено питање, значи да затварамо очи пред потпуно очигледном стварношћу.

Краткорочно, овај пројекат може постићи неке тактичке резултате. На пример, да украјинске расколнике призна ова или она Помесна православна црква или њен поглавар. Међутим, дугорочно, циљ пројекта је уништавање Православља. Победе, које сада схватамо као такве, достизаћемо по превисокој цени. А горке последице раскола који се сада одвија током низа година, можда и деценија, утицаће на живот читаве Православне цркве.

Заиста, данас Цариградска патријаршија већ почиње да убира плодове своје кратковиде политике. У јулу 2020. турске власти су, упркос неслагању светске заједнице, одлучиле да промене статус храма Свете Софије у Цариграду и претворе га у џамију. Свети синод Руске православне цркве изразио је дубоко жаљење у вези с тим. У изјави је посебно речено: „Обраћајући се братским Помесним црквама, са посебном жалошћу примећујемо да православни свет дочекује тако мрачан догађај за Свету православну цркву подељен, што представља директну последицу антиканонске легализације раскола у Украјини, која је ослабила наше могућности да се заједно суочавамо са новим духовним претњама и цивилизацијским изазовима. Сада, у ери растуће хришћанофобије и све већег притиска секуларног друштва на Цркву, потребно нам је веће јединство него раније. Позивамо братске Помесне цркве да заједно, у духу мира и љубави према Христу, тражимо излаз из кризе“.

Изражавам наду да неће дуго трајати раскол у светском Православљу, који су покренуле спољне политичке снаге непријатељски настројене према Цркви Христовој. Данас сви морамо да застанемо, озбиљно размислимо о томе шта се дешава и не делујемо по налогу прекоморских званичника, већ како нам сугеришу Свети Дух, наша хришћанска савест и свети канони Мајке Цркве.

Хвала на пажњи.

Извор: https://mospat.ru/sr/news/86603/